

Programmatie van duaal leren in het buitengewoon secundair onderwijs - schooljaar 2022-2023

*Advies over de programmatie-aanvragen voor duale
opleidingen in opleidingsvorm 3 van het BuSO*

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Advies op vraag van Ben Weyts, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand op 10 december 2021

Uitgebracht door de Raad Secundair Onderwijs op 27 januari 2022 met eenparigheid van stemmen

Vorbereiding: technische werkgroep Oprichting BuSO op 14 en 15 december 2021 en op 12 januari 2022 onder voorzitterschap van Marleen Colpin

Dossierbeheerder: Eric d'Hooghe

Inhoud

1	Situering.....	1
2	Beschrijving van de programmatieaanvragen.....	2
2.1	Aantal aanvragen en het programmatiebeleid van de scholen	2
2.2	Studieaanbod	4
3	Aanpak van de advisering.....	4
4	Beoordeling van de dossiers	5
4.1	Algemene opmerkingen	5
4.2	Criteria uit de regelgeving.....	5
4.2.1	Macrodoelmatigheid (criterium 1) en de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt (criterium 2).....	5
4.2.2	Keuzevrijheid (criterium 3).....	5
4.2.3	Materiële infrastructuur, samenwerking met lokale arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld (criterium 5 en 6).....	6
4.2.4	Afspraken met andere lokale onderwijsverstrekkers (criterium 7).....	6
4.2.5	Afstemming binnen overlegforum (criterium 8)	6
4.3	Bijkomende criteria voor programmatie van een duale opleiding in opleidingsvorm 3	7
4.3.1	Gaat het om een heraanvraag?	7
4.3.2	De mogelijkheid op tewerkstelling voor de specifieke leerlingenpopulatie.....	7
4.3.3	Aansluitende structuuronderdelen.....	7
4.3.4	De relatie tussen de kwalificatiefase en de integratiefase	7
5	Beleidsvoorstellen	7
5.1	Genadejaar	7
5.2	Advisering Opleidingsvorm 4	7
	Bronnen.....	8

1 Situering

De Vlor ontving op 10 december 2021 van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI) een adviesvraag over de programmatieaanvragen voor het duaal buitengewoon secundair onderwijs vanaf het schooljaar 2022-2023. Het betreft 71 programmatieaanvragen van 21 scholen. Al die aanvragen hebben de ontvankelijkheidstoets door AGODI doorstaan.

De programmatieaanvragen werden bij AGODI ingediend, uiterlijk op 30 november 2021. Een programmatie moet goedgekeurd worden door de Vlaamse Regering na advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), de onderwijsinspectie

en AGODI. Deze adviezen moeten toelaten de onderwijskundige, arbeidsmarktgerichte én juridische aspecten van het programmatiedossier nader in kaart te brengen.

De programmatieaanvragen moeten gemotiveerd worden en bij de beoordeling wordt rekening gehouden met deze criteria:

1. de eventuele beperkingen of voorwaarden (zoals frequentie, geografische inplanting, ...) die vanuit macrodoelmatigheid aan het aanbod van het structuuronderdeel zijn gekoppeld;
2. de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt;
3. de keuzevrijheid van ouders en leerlingen;
4. de studiecontinuïteit van leerlingen binnen de aanbieder duaal leren of binnen de scholengemeenschap;
5. de getroffen voorbereidingen op het vlak van materiële infrastructuur en leermiddelen die voldoende en gepast zijn met het oog op de te verwerven competenties van het geprogrammeerde structuuronderdeel;
6. de aantoonbare samenwerkingsmogelijkheden met lokale arbeidsmarktactoren en de bedrijfswereld;
7. de afspraken die met andere lokale onderwijsinrichters, binnen en buiten de scholengemeenschap in kwestie, zijn gemaakt over een rationeel en transparant studieaanbod;
8. de afstemming binnen het overlegforum duaal leren waaronder de school of het centrum, als aanbieder, ressorteert.

De Vlaamse regering neemt een beslissing uiterlijk op 31 maart van het voorafgaande schooljaar. Bij overschrijding van die termijn is de programmatie van rechtswege goedgekeurd.

2 Beschrijving van de programmatieaanvragen

De raad bekijkt eerst een aantal trends binnen de aanvragen voor de programmatie van duale opleidingen in het buso.

De basis voor deze analyse is de overzichtstabel die werd aangeleverd door AGODI en de ingediende dossiers van de aanvragers.

2.1 Aantal aanvragen en het programmatiebeleid van de scholen

In totaal werden er 71 dossiers voor advies voorgelegd, waarvan 31 heraanvragen. Eén heraanvraag komt er na een ongunstige beoordeling van de Vlaamse Regering.

Er zijn 21 scholen die een programmatiedossier hebben ingediend voor minstens één duaal structuuronderdeel voor het schooljaar 2022-2023.

Aantal aangevraagde programmatiedossiers	Aantal scholen (n=21)
1	4
2	6
3	4
4	1
5	3

7	1
8	1
9	1

Er zijn verschillen in het aantal duale structuuronderdelen dat door scholen aangevraagd wordt. De meeste scholen vragen een tot drie opleidingen aan. Toch zijn er ook zeven scholen die vier tot zelfs negen opleidingen aanvragen. Bij de scholen die meerdere aanvragen indienden, gaat het in hoofdzaak om opleidingen voor zowel de integratiefase als de kwalificatiefase. Die opleidingen hebben uiteraard een sterk gelijkend profiel. Toch worden ze als twee verschillende opleidingen beschouwd, wat de analyse enigszins vertekent.

Er zijn zowel argumenten voor een langzame opstart als om meteen een groter aanbod te programmeren:

Vanuit schoolorganisatorisch oogpunt is het gemakkelijker om personeel specifiek in te zetten voor duaal leren (bijvoorbeeld voor trajectbegeleiding) als er een minimumgrens wordt bereikt van het aantal leerlingen in duale trajecten.

Scholen geven aan dat het in de opstartfase gemakkelijker is om telkens een beperkt aantal kwaliteitsvolle leerwerkplekken te vinden voor meerdere opleidingen, dan veel kwaliteitsvolle leerwerkplekken voor één opleiding.

2.2 Studieaanbod

De 71 aanvragen, ingediend door 21 scholen, zijn als volgt verdeeld over de verschillende duale studierichtingen:

	Kwalificatiefase OV3		Integratiefase OV3		Totaal	
Assistent plantaardige productie	2	6,4%	3	7,5%	5	7,0%
Keukenmedewerker	6	19,3%	5	12,5%	11	15,4%
Machinaal houtbewerker	4	14,2%	3	7,5%	7	9,9%
Magazijnmedewerker	0	0%	2	5,0%	2	2,8%
Medewerker (banket)bakkerij	3	9,7%	1	2,5%	4	5,6%
Medewerker fastfood	3	9,7%	7	17,5%	10	14,1%
Medewerker groen – en tuinbeheer	0	0%	5	12,5%	5	7,0%
Medewerker hout	3	9,7%	2	5,0%	5	7,0%
Medewerker ruwbouw	5	16,1%	5	12,5%	8	11,3%
Medewerker schilder- en behangwerken	3	9,7%	5	12,5%	8	11,3%
Medewerker slagerij	1	3,2%	0	0%	1	1,4%
Productiemedewerker industrie	0	0%	1	2,5%	1	1,4%
Vorbewerker carrosserie	1	3,2%	1	2,5%	2	2,8%
Totalen	31	100%	40	100%	71	100%

We zien dat het grootste deel van de aanvragen zich situeren in het domein STEM, samen goed voor 31 van de 71 aanvragen of 44% , vooral voor Medewerker ruwbouw en Medewerker schilder- en behangwerken. Maar ook het domein Voeding en horeca neemt een grote hap uit het geheel van aanvragen: 26 van de 71 aanvragen of 37%, waar we vooral hoge cijfers zien voor Keukenmedewerker en Medewerker fastfood.

3 Aanpak van de advisering

Naar analogie met de beoordeling van de aanvragen voor duaal leren in het gewoon secundair onderwijs, kiest de Vlor voor het buitengewoon onderwijs voor de volgende aanpak:

Als de raad na bespreking van het dossier oordeelt dat een aanvraag in voldoende mate beantwoordt aan de beoordelingscriteria, dan krijgt die aanvraag een gunstig advies. Gunstige adviezen worden niet verder gemotiveerd.

Als de raad na bespreking van het dossier oordeelt dat een aanvraag in onvoldoende mate beantwoordt aan de beoordelingscriteria, dan krijgt die aanvraag een ongunstig advies. Ongunstige adviezen worden in voorkomend geval gemotiveerd.

In de tabel in bijlage zijn alle adviezen over de individuele dossiers toegevoegd.

Om de dossiers op een transparante manier te beoordelen, is er gekozen om ze te beoordelen in clusters. Die worden toegelicht in de volgende paragraaf.

4 Beoordeling van de dossiers

4.1 Algemene opmerkingen

De Vlor is tevreden dat er in het buso gewerkt wordt aan de verdere uitbreiding van duaal leren. De raad is al langer vragende partij om bijkomende leerkansen te creëren voor jongeren in het buitengewoon secundair onderwijs. In zijn advies over de modernisering van het secundair onderwijs vroeg hij om een globale visie te ontwikkelen over de plaats van het buitengewoon secundair onderwijs in een vernieuwd aanbod en een nieuwe organisatie van het secundair onderwijs.¹

Het is belangrijk om in te gaan op de mogelijkheden die geboden worden voor de leerlingen met nood aan extra begeleiding om in te stappen in een duale opleiding. Voor het buso is een flexibele overgang tussen een duale en een niet-duale opleiding noodzakelijk, en dit op grond van de handelingsplanning.

Ten slotte uiten we nog eens onze bezorgdheid naar de organisatie van redelijke aanpassingen voor deze leerlingen op de werkvloer.²

4.2 Criteria uit de regelgeving

Hierna geven we aan hoe de Vlor de criteria uit de regelgeving hanteert.

4.2.1 Macrodoelmatigheid (criterium 1) en de kwantitatieve en kwalitatieve behoeften voor het aanbod van secundair onderwijs in de onderwijszone in kwestie met het oog op vervolgonderwijs of toetreding tot de arbeidsmarkt (criterium 2)

De Vlor gaat ervan uit dat het aantal inschrijvingen ook voor de nieuwe programmaties initieel relatief beperkt zal zijn en dat er voor een aantal opleidingen waarschijnlijk geen inschrijvingen zullen zijn. De relatieve onbekendheid van duaal leren bij leerlingen, ouders en bedrijven en het feit dat de scholen zelf nog zoekend zijn om duaal leren een plaats te geven in het aanbod, zijn hiervoor logische verklaringen.

Bij de beoordeling van deze twee criteria werd er ook rekening gehouden met het feit of de opleiding leidt naar een knelpuntberoep.

Tot slot vindt de Vlor het belangrijk dat scholen bij de opstart van duaal leren de kans krijgen om het stapsgewijs uit te bouwen, zowel qua expertise als qua netwerkwerk van leerwerkplekken.

4.2.2 Keuzevrijheid (criterium 3)

De Vlor respecteert het principe van de keuzevrijheid van ouders en leerlingen tussen vrij en officieel onderwijs.

¹ Vlor, Raad Secundair Onderwijs. [De modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs](#), 3 oktober 2017.

² Vlor, Algemene Raad. [Een pleidooi voor strategische beleidsplanning om inclusief onderwijs te kunnen realiseren](#), 23 januari 2020.

4.2.3 Materiële infrastructuur, samenwerking met lokale arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld (criterium 5 en 6)

De Vlor adviseert alle programmatieaanvragen positief voor duale structuuronderdelen die behoren tot een studiegebied dat de school al aanbiedt, vanuit de idee dat de materiële infrastructuur, inhoudelijke expertise en netwerken van bedrijven aanwezig zijn voor de programmatie van een duaal traject.

Vanuit eenzelfde logica adviseert de Vlor ook de programmatiedossiers positief van scholen die: in het schooljaar 2021-2022 een duaal traject wilden opstarten, maar op 1 oktober 2021 geen inschrijvingen hadden. In totaal gaat dit om 30 dossiers (42.2%); in het schooljaar 2022-2023 een duaal traject willen opstarten met een studierichting die leidt naar een (regionaal) knelpuntberoep.

De samenwerking met de lokale arbeidsmarktactoren en bedrijfswereld is uiteraard cruciaal om duale trajecten vorm te geven. De Vlor heeft wel een aantal vragen bij de beoordeling van dit criterium:

Moeten er al effectieve leerwerkplekken zijn op het moment van aanvraag van de programmatie? Aangezien de Vlor verwacht dat het om een relatief beperkt aantal leerlingen gaat, is dit geen noodzaak. De scholen hebben meestal een eigen netwerk en moest dat niet volstaan, kan er een beroep worden gedaan op ondersteuning. (zie ook 4.2.1)

De sectoren zijn verschillend omgegaan met vragen van scholen om hun programmatiedossier te steunen. Sommige sectoren hebben alle scholen gesteund die deze vraag stelden, andere sectoren hebben dit voor geen enkele school gedaan.

4.2.4 Afspraken met andere lokale onderwijsverstrekkers (criterium 7)

De Vlor richt zich voor de beoordeling van dit criterium op het akkoord van de scholengemeenschap dat bij het aanvraagdossier gevoegd moet zijn.

4.2.5 Afstemming binnen overlegforum (criterium 8)

De opdracht van de overlegfora heeft betrekking op een brede context van onderwerpen over de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt maar met een expliciete focus op duale structuuronderdelen en aanloopstructuuronderdelen (art. 55 van het decreet duaal leren – art. 357/35 van de codex SO). Het organiseert structureel overleg rond en signaleert problemen bij:

1. de afstemming van het opleidingsaanbod op de mogelijkheden binnen de lokale arbeidsmarkt en tussen de verschillende aanbieders duaal leren;
2. het opzetten van al dan niet tijdelijke samenwerkingsverbanden tussen de verschillende betrokken partijen binnen duaal leren, met het oog op een versterking van de link tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt voor de leerling;
3. sensibilisering en mobilisering van de lokale arbeidsmarkt;
4. de bevordering van de vlotte overgang van leerlingen van onderwijs naar de arbeidsmarkt;
5. de analyse van de lokale arbeidsmarkt in functie van het huidige en toekomstige opleidingsaanbod, gebruik makende van de beschikbare gegevens.

De Vlor stelt vast dat de verschillende overlegfora op verscheidene manieren omgaan met de programmatieaanvragen. In sommige overlegfora worden de programmatieaanvragen enkel ter info voorgelegd, in andere overlegfora geeft men advies over de aanvragen. De Vlor vreest dat er op die manier mogelijk een niet-decretaal vastgelegd extra adviesorgaan in het leven wordt geroepen. Daarnaast wijst de Vlor erop dat dit extra criterium een verhoging van de planlast met zich meebrengt.

4.3 Bijkomende criteria voor programmering van een duale opleiding in opleidingsvorm 3

4.3.1 Gaat het om een heraanvraag?

Als een aanvraag al goedgekeurd werd door de Vlaamse Regering, maar niet ingericht omdat in het daaropvolgende schooljaar geen leerlingen werden ingeschreven, adviseert de Vlor gunstig. Voor 2022-2023 zijn er 18 heraanvragen.

Indien een aanvraag in een vorige ronde afgekeurd werd door de Vlaamse Regering, heeft de Vlor onderzocht in welke mate de heraanvraag tegemoetkomt aan motivering van dat oordeel.

4.3.2 De mogelijkheid op tewerkstelling voor de specifieke leerlingenpopulatie

Zijn er voldoende tewerkstellingsmogelijkheden in de regio van de onderwijsinstelling waar de leerlingen terecht kunnen?

4.3.3 Aansluitende structuuronderdelen

Als de programmatieaanvragen (aansluitende) structuuronderdelen betreffen die aansluiten op een domein dat al aanwezig is op de school, adviseert de Vlor die aanvragen gunstig.

4.3.4 De relatie tussen de kwalificatiefase en de integratiefase

Als een onderwijsinstelling een opleiding niet aanbiedt in de kwalificatiefase, mag ze die ook niet aanbieden in de integratiefase. Dat is een voorwaarde om de aanvraag ontvankelijk te verklaren en dus een opdracht voor AGODI.

5 Beleidsvoorstellen

5.1 Genadejaar

Het decreet over diverse maatregelen voor het onderwijs, dat in werking treedt op 1 januari 2022, vermeldt de aanpassing van het genadejaar, het vroegere gedoogjaar, bij programmering in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs.

De Vlor wil zijn appreciatie uitdrukken voor deze aanpassing, waar hij in de eerdere programmering-adviezen herhaaldelijk om vroeg.

De Vlor vindt het belangrijk dat duaal leren als een volwaardige leerweg beschouwd wordt die kan worden gevolgd door verschillende doelgroepen. Toch leidt de programmeringaanvraag nog steeds tot een behoorlijke planlast, zeker als de school voor een ingerichte programmering een tijd geen leerlingen heeft.

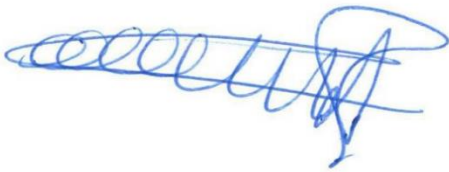
5.2 Advisering Opleidingsvorm 4

Er wordt aan de Vlor geen advies gevraagd voor de programmatieaanvragen voor structuuronderdelen in opleidingsvorm 4, zowel voor duaal als voor niet-duaal buitengewoon secundair onderwijs. De reden is de flexibiliteit die wordt geboden aan de scholen om een aanvraag te doen, uiterlijk twee maanden vooraleer de school het structuuronderdeel wil inrichten. Daarbij zal de Vlaamse Regering uiterlijk binnen de termijn van twee maanden na het indienen een beslissing moeten nemen.

De Vlor stelt zich vragen bij deze afwijkende procedure ten opzichte van de andere programmatieaanvragen. Hij kan immers via een snelprocedure ad hoc advies verlenen voor deze aanvragen.

Indien de reden van deze aanpassing de flexibiliteit is, vraagt de Vlor zich af of er dan wel een procedure nodig is. De raad stelt in dat geval voor om ofwel de procedure af te schaffen ofwel minstens te vervangen door een vereenvoudigde procedure die minder administratieve inspanningen vraagt van de scholen.

Hierna volgt het concrete advies met vermelding van de dossiers. Dat wordt niet gepubliceerd op de website van de Vlor.

Marleen Colpin
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Saskia Lieveyns
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

Bronnen

Vlor, Algemene Raad. [*Een pleidooi voor strategische beleidsplanning om inclusief onderwijs te kunnen realiseren*](#), 23 januari 2020.

Vlor, Raad Secundair Onderwijs. [*De modernisering van de structuur en de organisatie van het secundair onderwijs*](#), 3 oktober 2017.